

Správa o výsledku kontroly 2022

Rizikové pohľadávky štátnych finančných inštitúcií

Najvyšší kontrolný úrad SR
Ľubomír Andrassy, predseda

Kontrolovali sme

Exportno-importnú banku Slovenskej republiky, skrátene EXIMBANKU SR a Slovenskú záručnú a rozvojovú banku, a. s.

EXIMBANKA SR je špecializovaná finančná inštitúcia zriadená osobitným zákonom na plnenie úloh štátu v oblasti podpory slovenského exportu do rizikových teritórií a projektov. Nie je bankou v zmysle zákona o bankách.

Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s., je banková inštitúcia založená štátom na podporu najmä malého a stredného podnikania na Slovensku v súlade s hospodárskou politikou štátu. Jediným akcionárom je štát, ktorého práva a povinnosti vykonáva Ministerstvo financií Slovenskej republiky.

Ako sme postupovali

Kontrola bola vykonaná podľa príslušných ustanovení zákona o NKÚ SR a štandardov, ktoré vychádzajú zo základných princípov kontroly súladu v rámci medzinárodných štandardov najvyšších kontrolných inštitúcií (ISSAI). Kontrolu v každom kontrolovanom subjekte vykonali štyria kontrolóri s viacročnou kontrolórskou praxou. **Kontrolovaným obdobím boli roky 2019 až 2021 a súvisiace obdobia.**

Prečo sme kontrolovali

EXIMBANKA SR a SZRB, a. s., sú štátne finančné inštitúcie, ktoré boli zriadené/založené na účely plnenia úloh vo verejnom záujme. Nežiadúcou súčasťou ich obchodnej činnosti sú aj **rizikové pohľadávky**, pri ktorých hrozí, že nebudú uhradené a štátu tak vznikne majetková ujma. Obe inštitúcie sú povinné postupovať pri výkone svojich činností zodpovedne a obozretne, v prípade zlyhania obchodov zabezpečiť, aby pohľadávky po splatnosti nezanikli bez uhradenia alebo sa nepremičali. Pretože objem nimi spravovaných rizikových pohľadávok predstavoval k 31. 12. 2021 celkom 135,4 mil. eur, NKÚ SR vykonal kontrolu zameranú na procesy a postupy štátnych finančných inštitúcií, uplatňované pri správe a vymáhaní rizikových pohľadávok s cieľom získať primerané uistenie, že konajú v súlade so zákonom, vnútornými predpismi a v záujme štátu.

Čo sme zistili

- **EXIMBANKA SR** evidovala k 31. 12. 2021 rizikové pohľadávky z bankovej a poisťovacej činnosti v objeme 96,2 mil. eur, čo predstavovalo 20,7 % z celkového objemu pohľadávok, 42,7 mil. eur v roku 2020 (9,3 %) a 32,8 mil. eur v roku 2019 (8,2 %).
- **SZRB, a. s.**, evidovala k 31. 12. 2021 rizikové pohľadávky v objeme 39,2 mil. eur, čo predstavovalo 8,3 % z celkového objemu pohľadávok, 33,8 mil. eur v roku 2020 (7,1 %) a 39,9 mil. eur v roku 2019 (9,3 %).
- Banky majú **zavedený funkčný systém monitorovania a riešenia** rizikových pohľadávok, ktorý umožňuje vykonať včasné opatrenia na uplatnenie ozdravných procesov alebo vymáhanie pohľadávok a znížiť negatívne vplyvy na celkové hospodárenie bánk.
- Pravidlá a postupy práce s rizikovými pohľadávkami a klientami majú banky upravené vnútornými predpismi. Zvolený **postup pri riešení** rizikovej pohľadávky **nie je subjektívnym rozhodnutím** konkrétneho zamestnanca, ale **kolektívnym rozhodnutím** pracovného orgánu s rozhodovacou právomocou, zriadeného v súlade s organizačným poriadkom.
- Na vybranej vzorke rizikových pohľadávok **nebolo zistené porušenie** platnej legislatívy ani vnútorných predpisov pri vymáhaní, postupovaní (predaji) rizikových pohľadávok a odpisovaní nevymožiteľných pohľadávok.
- Dodržiavanie vnútorných predpisov upravujúcich prácu s rizikovými pohľadávkami **bolo** v oboch bankách v kontrolovanom období rokov 2019 až 2021 **predmetom vnútornej kontroly** v zmysle plánu kontrolnej činnosti. V EXIMBANKE SR boli v kontrolovanom období vykonané tri štátne dozory. SZRB, a. s., podlieha regulačným požiadavkám a pravidelnému bankovému dohľadu Národnej banky Slovenska.

Čo odporúčame

Kontroly v oboch štátnych finančných inštitúciách skončili **záznamom o výsledku kontroly**, t. j. neboli zistené nedostatky. NKÚ SR preto nepredložil kontrolovaným subjektom žiadne odporúčanie.

Na základe zistených poznatkov z kontroly a obmedzení pri jej výkone (v SZRB, a. s.), **NKÚ SR odporúča Výboru Národnej rady SR pre financie a rozpočet**, aby zaviazal a požadoval od Ministerstva financií SR:

Vo vzťahu k EXIMBANKE SR

- **prijat' systémové opatrenie v oblasti regulácie činnosti banky s cieľom eliminovať riziko uzatvárať obchody/vykonávať činnosti ohrozujúce jej finančnú stabilitu aj samotný výkon činnosti.**

MF SR vykonáva vo vzťahu k EXIMBANKE SR normotvornú, regulačnú, dozornú a kontrolnú funkciu. Určuje pravidlá obozretného podnikania EXIMBANKY SR a zároveň kontroluje ich dodržiavanie. Štát ručí za záväzky banky a na účely reštrukturalizácie aktív môže MF SR, na základe rozhodnutia vlády SR, prevziať pohľadávky a záväzky banky, ak by mohlo dôjsť k ohrozeniu vykonávania jej činnosti. K takémuto riziku ohrozenia sa banka vystavila v roku 2017 uzavretím obchodov s vysokou koncentráciou rizika voči jednému klientovi a jednej krajine aj v dôsledku úpravy pravidiel obozretného podnikania, schválených MF SR. Rozhodnutím regulátora, ktorý umožnil prekročiť pôvodne stanovené pomery majetkovej angažovanosti k vlastným zdrojom financovania, bola ohrozená činnosť EXIMBANKY SR. NKÚ SR upozorňuje, že aj v súčasnosti platné pravidlá obozretného podnikania naďalej umožňujú prekročiť určený limit majetkovej angažovanosti len na základe rozhodnutia Dozornej rady banky a predstavujú - v prípade zlyhania obchodov - vysoké riziko strát sanovaných z verejných financií.

Vo vzťahu k SZRB, a. s.,

- **sprístupniť údaje o klientoch SZRB, a. s., ktoré sú predmetom bankového tajomstva, na účely kontroly vykonávanej NKÚ SR, iniciovaním novely zákona o bankách.**

Podľa súčasne platnej právnej úpravy sú informácie a doklady o záležitostiach týkajúcich sa klienta banky predmetom bankového tajomstva, ktoré môže banka poskytnúť tretím osobám len s predchádzajúcim písomným súhlasom dotknutého klienta. Správu o záležitostiach týkajúcich sa klienta, ktoré sú predmetom bankového tajomstva, podá banka bez súhlasu klienta len na písomné vyžiadanie v taxatívne uvedených prípadoch v § 91 ods. 4 zákona o bankách. V prípade vyžiadania NKÚ SR je to možné len vtedy, ak vykonáva kontrolu u klienta banky.

VÝKON KONTROLNEJ AKCIE

Účel kontrolnej akcie

Účelom kontroly bolo preveriť procesy a postupy finančných inštitúcií vo vlastníctve štátu pri správe rizikových pohľadávok v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi a vnútornými predpismi.

Kontrola bola zameraná na analýzu stavu a vývoja rizikových pohľadávok bánk, posúdenie procesov a postupov uplatňovaných pri monitorovaní a riešení rizikových pohľadávok – najmä ozdravné procesy, vymáhanie rizikových pohľadávok, postúpenie (predaj) pohľadávok a odpis nevymožiteľných pohľadávok. Tiež na nastavenie vnútorného kontrolného systému.

Rámec kontrolnej akcie

Pri kontrole boli použité viaceré metódy a kontrolárske techniky, najmä analýzy, prepočty a porovnania vykazovaných údajov, oboznámenie sa s vnútornými predpismi a procesmi, preverovanie predloženej dokumentácie, rozhovory s kompetentnými zamestnancami. Výber vzorky bol vykonaný neštatistickými metódami na základe odborného úsudku kontrolóra. **Kontrolovaným obdobím boli roky 2019 až 2021** a súvisiace obdobia.

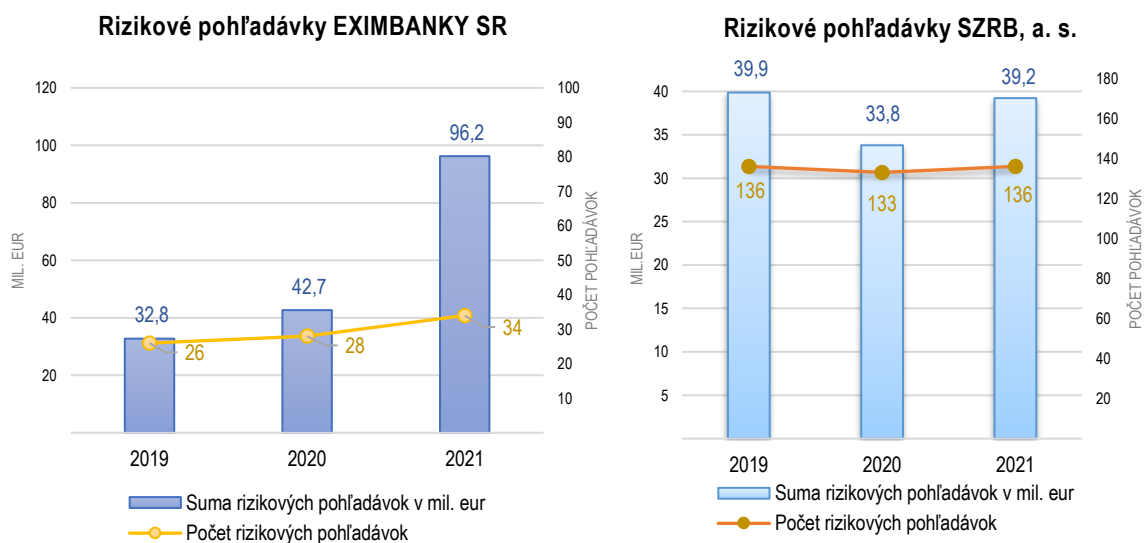
Výkon kontroly v SZRB, a. s., bol obmedzený povinnosťou banky rešpektovať **bankové tajomstvo** podľa ustanovenia § 91 ods. 1 zákona o bankách. SZRB, a. s., na účely kontroly poskytla NKÚ SR informácie a doklady o záležitostiach týkajúcich sa klientov banky v anonymizovanej forme tak, aby dodržala príslušné ustanovenia zákona o bankách.

Výsledky kontrolnej akcie

Medzi hlavné činnosti **EXIMBANKY SR** patrí financovanie vývozných a dovozných úverov, poisťovanie a zaisťovanie vývozných úverov a poskytovanie záruk. Hlavnou činnosťou **SZRB, a. s.**, je poskytovanie priamych úverov a bankových záruk.

Rizikové pohľadávky sú pohľadávky so zvýšenou mierou rizika primárnej návratnosti. Jedným z hlavných kritérií pre preradenie pohľadávok medzi rizikové je hranica 90 dní omeškania po splatnosti. Ak však existujú objektívne dôvody ohrozenia, napr. konkurzné a reštrukturalizačné konanie voči klientovi banky, sú medzi rizikové preradené aj pohľadávky v splatnosti alebo krátko po splatnosti.

Graf 1 a 2 Prehľad rizikových pohľadávok z hlavnej činnosti bánk k 31. 12. (v eurách)

Zdroj: EXIMBANKA SR

Zdroj: SZRB, a. s.

Poznámka: Nárast rizikových pohľadávok EXIMBANKY SR v roku 2021 o 53,5 mil. eur bol spôsobený preradením pohľadávky významného objemu voči jednému klientovi medzi rizikové z dôvodu oneskoreného plnenia plánovaných splátok.

Obe banky majú vo vnútorných predpisoch stanovené úlohy súvisiace s **monitorovaním klienta** a sledovaním plnenia zmluvných podmienok, vrátane postupov, ktoré uplatňujú v prípade neplnenia zmluvných podmienok zo strany klienta. Monitoring klienta a rizikovej pohľadávky prebieha v pravidelných, minimálne štvrtročných intervaloch. Pri neplnení zmluvných podmienok banky preukazným a overiteľným spôsobom okamžite reagujú na zistenú situáciu, prerokovávajú s klientom riešenie vzniknutých problémov, navrhnu termínované opatrenia na vykonanie nápravy v súlade s dohodnutými zmluvnými podmienkami.

Konkrétne postupy **riešenia rizikových pohľadávok** majú banky upravené vo vnútorných predpisoch. V prvom rade pristupujú k **ozdravnému procesu** – reštrukturalizácii úverov, t. j. k uzavretiu dohody s klientom na zmenu splátkového plánu, predĺženie konečnej splatnosti, odklad splátok istiny, úrokov, zníženie úrokovej sadzby, poskytnutie nového úveru a iné spôsoby, a to za podmienky, že existuje reálna možnosť ekonomickej návratnosti pohľadávky a konsolidácia platobnej disciplíny dlžníka.

V prípadoch vylučujúcich možnosť vzájomnej dohody s dlžníkom, banky uplatňujú tzv. **represívne opatrenia** – pristupujú k súdnemu vymáhaniu pohľadávok (k exekúcii), k realizácii zabezpečovacích prostriedkov (dobrovoľnou dražbou), k uplatneniu pohľadávky v konkurznom a reštrukturalizačnom konaní, k odplatnému postúpeniu pohľadávok.

Každý krok pri riešení rizikovej pohľadávky je kolektívnym rozhodnutím pracovného orgánu banky s rozhodovacou právomocou, zriadeného v súlade s organizačným poriadkom.

K finálnemu vysporiadaniu rizikovej pohľadávky dochádza, ak nastane niektorá z nasledujúcich skutočností:

- splnenie všetkých záväzkov dlžníka (rizikového klienta), vyplývajúcich zo zmlúv,
- právoplatné ukončenie procesných konaní, v rámci ktorých si banka uplatnila nárok na zaplatenie dlhu,
- postúpenie pohľadávky (na základe zaplatenia odplaty postupníkom),
- odpis pohľadávky.

Kontrolóri NKÚ SR preverili postup štátnych finančných inštitúcií pri vymáhaní rizikových pohľadávok. V EXIMBANKE SR bola preverená vzorka 10 pohľadávok v celkovej sume 68 mil. eur, t. j. 73 % objemu pohľadávok a v SZRB, a. s., 16 pohľadávok v celkovej sume 10,5 mil. eur, t. j. 21 % objemu pohľadávok. Vo všetkých kontrolovaných prípadoch bolo zistené, že **banky využili všetky zákonné prostriedky na vymoženie pohľadávok v súlade s platnou legislatívou a vnútornými predpismi.**

Postúpenie pohľadávky (predaj), ako forma vysporiadania pohľadávky, spočíva v tom, že na základe písomnej zmluvy uzavretej medzi doterajším veriteľom (postupcom, t. j. bankou) a treťou osobou (postupníkom) postúpi banka svoju pohľadávku voči dlžníkovi novému veriteľovi za odplatu. S postúpenou pohľadávkou prechádza aj jej príslušenstvo a všetky práva s ňou spojené. K postúpeniu pohľadávky pristupovali banky výnimočne a v prípadoch, ak zabezpečenie návratnosti pohľadávok inými formami (realizáciou záložného práva, vymáhaním súdnou cestou, exekúciou, resp. inou formou) bolo menej efektívne. Banky uprednostnili okamžité zaplatenie odplaty za postúpené pohľadávky.

Tabuľka 1 Prehľad postúpených pohľadávok (v eurách)

Subjekt	Počet pohľadávok	Pohľadávka (nominálna hodnota)	Výška odplaty	% vymožitelnosti
EXIMBANKA SR	3	14 387 859	2 235 000	15,5 %
SZRB, a. s.	6	1 878 775	1 616 299	86,0 %

Zdroj: EXIMBANKA SR a SZRB, a. s.

EXIMBANKA SR pri postúpení využívala verejné výberové konanie a následne reagovala na doručené ponuky. SZRB, a. s., na základe svojich negatívnych skúseností z minulých období upustila od tohto spôsobu a postúpenie pohľadávok realizovala iba na základe doručenia akceptovateľnej ponuky na odkúpenie, pričom dôsledne vyhodnocovala právny stav pohľadávok, podmienky postúpenia, ako aj vplyv na hospodársky výsledok banky.

Odpis pohľadávok predstavuje jednu z možností, ako sa v legislatívnom prostredí vysporiadať s bremenom nedobytných/nevymožiteľných pohľadávok. Odpisovaním nevymožiteľných pohľadávok dochádza k zrealizovaniu hodnoty pohľadávok banky. Pre odpis pohľadávky musí byť vo všetkých prípadoch splnená podmienka, že zo strany banky boli vykonané všetky úkony na účel vymoženého pohľadávky, ktoré však neboli úspešné. K odpisu pohľadávok banky pristupovali až vtedy, keď neexistoval reálny predpoklad budúcej návratnosti.

Tabuľka 2 Prehľad odpísaných pohľadávok (v eurách)

Subjekt	Odpísané pohľadávky	2019	2020	2021	Spolu
EXIMBANKA SR	počet	9	1	1	11
	suma	13 717 088	274	2 873	13 720 235
SZRB, a. s.	počet	23	15	13	51
	suma	1 053 701	1 393 155	757 027	3 203 883

Zdroj: EXIMBANKA SR a SZRB, a. s.

Odpísanie pohľadávok neznamená upustenie od ich vymáhania. Odpísané pohľadávky boli evidované v podsúvahovej evidencii a zo strany bánk naďalej vymáhané, resp. pravidelne bola monitorovaná majetnosť zaviazaných osôb pre potreby vykonania ďalších prípadných krokov vo vymáhaní.

Kontrola NKÚ SR preverila dodržiavanie nastavených vnútorných postupov na vybranej vzorke rizikových pohľadávok, pričom nebolo zistené porušenie platnej legislatívy ani vnútorných predpisov v súvislosti s monitorovaním, vymáhaním, postupovaním a odpisovaním rizikových pohľadávok.

Obe banky v rámci svojho vnútorného kontrolného systému/plánu kontrolnej činnosti pravidelne kontrolovali dodržiavanie vnútorných predpisov, ktoré upravujú postupy riešenia rizikových pohľadávok. SZRB, a. s., vykonala aj mimoriadne audity na základe podnetov. Výsledky kontrol boli predkladané riadiacim a kontrolným orgánom bánk.

Záver

NKÚ SR vyhodnotil systém správy rizikových pohľadávok štátnych finančných inštitúcií ako funkčný. Pôvodné riziká kontroly – rezervy v procese monitorovania a kontroly rizikových pohľadávok a nekonanie bánk pri správe rizikových pohľadávok v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi a vnútornými predpismi – sa nepotvrdili.

Reakcia kontrolovaného subjektu

Kontroly boli ukončené záznamom o výsledku kontroly. Oba kontrolované subjekty boli oboznámené s výsledkami kontroly NKÚ SR pri ich predložení. SZRB, a. s., výsledky kontroly prerokovala na zasadnutí predstavenstva banky.

Kontakt

Najvyšší kontrolný úrad SR

Priemyselná 2
824 73 Bratislava 26
☎ +421 250 114 911
✉ info@nku.gov.sk

Exportno-importná banka
SR, skratene EXIMBANKA SR
Grösslingová 1
811 09 Bratislava
☎ +421 2 59 39 81 11
✉ informacie@eximbanka.sk

Slovenská záručná a
rozvojová banka, a. s.
Štefánikova 27
814 99 Bratislava
☎ +421 2 57 292 111
✉ kontakt@szrb.sk

Zoznam použitých skratiek

EXIMBANKA SR, banka, štátna finančná inštitúcia	Exportno-importná banka Slovenskej republiky, skrátene EXIMBANKA SR
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
SZRB, a. s., banka, štátna finančná inštitúcia	Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s.
Výbor NR SR	Výbor Národnej rady Slovenskej republiky
zákon o bankách	Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o NKÚ SR	Zákon č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov
zákon o EXIMBANKE SR, osobitný zákon	Zákon č. 80/1997 Z. z. o Exportno-importnej banke Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov